

بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران

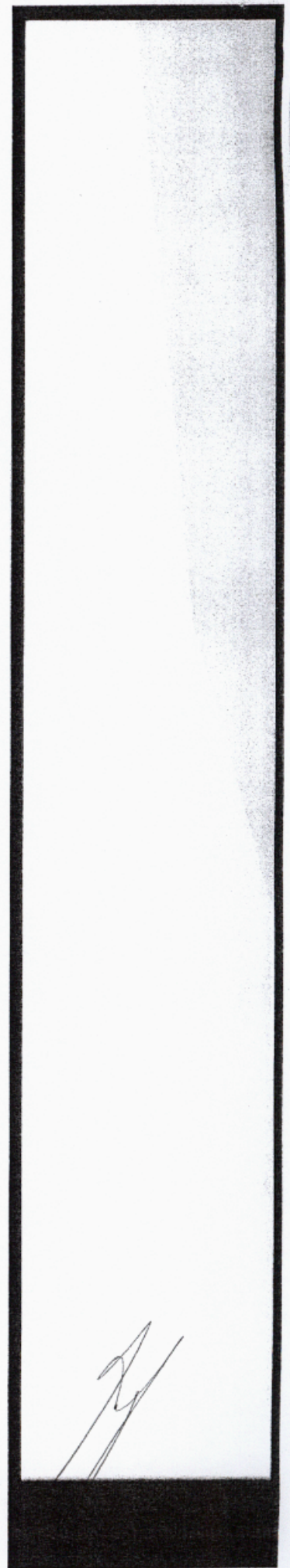
معاونت نظارت

مدیریت کل نظارت احتیاطی کلان و فناورانه

شیوه نامه تعیین سقف اعتبار مجاز صدور چک

اداره سامانه های تنظیم گری و نظارت

تابستان ۱۴۰۴

«بسمه تعالی»

با استناد به ماده (۶) قانون اصلاح قانون صدور چک اصلاحی سال ۱۴۰۰ و ماده (۲۱) مکرر قانون مذکور مجلس شورای اسلامی و در اجرای احکام و تکالیف مقرر در «ماده (۷) ضوابط اجرایی ماده (۶) اصلاحیه قانون صدور چک» «شیوه‌نامه تعیین سقف اعتبار مجاز صدور چک» که از این پس به اختصار شیوه‌نامه نامیده می‌شود، به شرح ذیل تدوین می‌گردد.

فصل اول - تعاریف

ماده ۱- در این شیوه‌نامه عناوین زیر به جای تعاریف و عبارات مربوط به کار می‌رود. سایر عناوینی که در این شیوه‌نامه تعریف نگردیده است، تابع تعاریف مقرر در «دستورالعمل حساب جاری (ریالی) و ضوابط اجرایی ماده (۶) اصلاحیه قانون صدور چک» می‌باشد.

- ۱-۱- **مشتري:** به اشخاص حقیقی و حقوقی اطلاق می‌گردد که قصد ثبت چک جدید در سامانه صیاد را دارند و یا متقاضی دریافت دسته چک از شبکه بانکی کشور می‌باشند؛
- ۱-۲- **ذینفع:** آخرین شخص حقیقی یا حقوقی که چک به نام او صادر یا به او واگذار شده است؛
- ۱-۳- **پایگاه داده اعتباری:** پایگاه داده اعتباری موضوع تبصره (۴) ماده (۲) قانون تامین مالی تولید و زیرساختها؛
- ۱-۴- **شرکت:** شرکت‌های اعتبارسنجی موضوع بند (ح) ماده (۱) قانون تامین مالی تولید و زیرساختها هستند که به تشخیص بانک مرکزی امکان ارائه محصولات اعتباری در حوزه چک را دارند؛
- ۱-۵- **سقف اعتبار مجاز:** آستانه مبلغی است که مجموع مبالغ چک‌های صادره تسویه نشده در زمان صدور توسط مشتری نمی‌تواند بیش از آن باشد؛
- ۱-۶- **الگو (مدل):** الگوریتم عملیاتی/محاسباتی که مطابق مفاد آیین نامه اجرایی ماده (۵) قانون تامین مالی تولید و زیرساخت ها، توسط شرکت جهت محاسبه سقف اعتبار مجاز تهیه می‌شود؛
- ۱-۷- **امتیاز اعتباری چک:** شاخصی کمی که با توجه به سوابق و رفتار اعتباری صادرکننده چک محاسبه گردیده و بیانگر رتبه اعتباری چک مشتری است؛
- ۱-۸- **گزارش اعتباری چک:** گزارشی مشتمل بر سوابق اعتباری و امتیاز اعتباری چک مشتری بوده که به طور کلی روند عملکرد مالی فرد را در بر دارد و برای ارزیابی اعتبار مالی شخص در معاملات و تعاملات مالی علی‌الخصوص در حوزه چک استفاده می‌گردد. این گزارش شامل دو نوع گزارش خلاصه امتیاز چک و گزارش پیشرفته چک می‌باشد؛

۹-۱- گزارش خلاصه امتیاز چک: شامل گزارش استعلام موضوع ماده ۲۱ مکرر قانون بوده که در برگیرنده سقف اعتبار مجاز چک، امتیاز اعتباری چک، آخرین وضعیت صادرکننده چک اعم از سابقه چکهای برگشتی در پنج سال اخیر و میزان تعهدات چکهای تسویه نشده وی می باشد که به منظور آگاهی ذینفعان چک تهیه شده است؛

۱۰-۱- گزارش پیشرفته چک: گزارشی جامع شامل جزئیات سوابق و رفتار اعتباری مشتری در حوزه چک اعم از وضعیت چکهای صیادی وصول شده و برگشتی، میزان تعهدات چکهای تسویه نشده، وضعیت محکومیتهای مالی، ورشکستگی و اعسار اشخاص، وضعیت تسهیلات و تعهدات، سقف اعتبار مجاز و امتیاز اعتباری چک بوده که جهت ارزیابی مشتری متقاضی صدور دسته چک جدید مورد استفاده قرار می گیرد؛

فصل دوم: گزارش و امتیاز اعتباری چک

ماده ۲- بانک مکلف است برای ارائه دسته چک به مشتریان خود، صرفاً از طریق سامانه «صیاد» اقدام نموده و پیش از ارائه درخواست اعطای دسته چک در سامانه صیاد، گزارش اعتباری چک مشتری متقاضی دسته چک را از شرکت دریافت و متناسب با نتایج آن، نسبت به صدور و یا عدم صدور دسته چک اقدام نماید.

ماده ۳- شرکت تعیین شده توسط بانک مرکزی مکلف است پس از درخواست سامانه صیاد، بانک، مشتری یا ذی نفع در زمان صدور دسته چک و یا ثبت و تایید چک جدید، نسبت به تهیه گزارش اعتباری چک اقدام و به هر گزارش یک شناسه یکتا اختصاص دهد.

تبصره- گزارش پیشرفته چک صرفاً در اختیار مشتری و بانک قرار می گیرد.

ماده ۴- امتیاز اعتباری چک براساس رفتار اعتباری و اطلاعات مربوط به سابقه فعالیت گذشته مشتری در حوزه چک با ضرایب تاثیر متفاوت و براساس الگو (مدل) ارائه شده توسط شرکت که به تایید هیات عامل بانک مرکزی رسیده است (پیوست)، محاسبه می گردد.

ماده ۵- تمامی مشتریان براساس امتیاز اعتباری چک، به پنج طبقه ریسک خیلی بالا (E)، ریسک بالا (D)، ریسک متوسط (C)، ریسک پایین (B) و ریسک خیلی پایین (A) طبقه بندی می گردند که نتایج آن در گزارشهای اعتباری نمایش داده خواهد شد.

تبصره- هر طبقه موضوع این ماده، متناسب با میزان امتیاز اعتباری چک به سه زیرمجموعه تقسیم می گردد که نتیجه آن صرفاً در گزارش پیشرفته چک درج خواهد شد.

ماده ۶- اهم اطلاعات تاثیرگذار در محاسبه امتیاز اعتباری چک و متعاقباً سقف اعتباری چک در خصوص مشتری به شرح ذیل تعیین می‌گردد:

۶-۱- اطلاعات چک اشخاص شامل اطلاعات چک‌های صادره، چک‌های در راه، چک‌های برگشتی و رفع سوءاثر شده مشتری؛

۶-۲- اطلاعات تسهیلات و تعهدات مشتری؛

۶-۳- اطلاعات حساب‌های مشتری از جمله تراکنش‌های مالی مشتری و حساب‌های تجاری؛

۶-۴- اطلاعات مالیاتی مشتری؛

۶-۵- اطلاعات مالی مرتبط با اشخاص حقوقی از جمله صورتهای مالی؛

۶-۶- سایر اطلاعات مرتبط با رفتار اعتباری مشتریان به پیشنهاد شرکت و تصویب هیات عامل بانک مرکزی؛

ماده ۷- محاسبه امتیاز اعتباری چک صرفاً به معنی برآورد (تخمین) وضعیت اعتباری مشتری در آینده بر اساس ضوابط مقرر در این شیوه‌نامه و الگو (مدل) بوده و به مفهوم تضمین کارسازی و وصول وجه چک صادره از سوی مشتری نمی‌باشد. این موضوع باید در گزارش اعتباری چک درج گردد.

ماده ۸- شرکت موظف است ضمن پیاده سازی بستر ارتباطی با بانک‌ها، امکان اخذ گزارش پیشرفته چک را برای بانک‌ها در زمان اعطای دسته چک جدید به مشتری را ایجاد نماید.

ماده ۹- بانک‌ها موظفند امکان اخذ گزارش اعتباری چک را حسب مورد برای صادرکننده یا ذی‌نفع چک در سامانه‌های بانکی خود از جمله اینترنت بانک، موبایل بانک و یا به صورت حضوری در پایانه‌های شعب بانکی خود پس از تایید بانک مرکزی در این زمینه، فراهم نمایند.

تبصره - تصمیم‌گیری درخصوص ارائه امکان اخذ استعلام گزارش اعتباری چک، همانند اپلیکیشن‌های عمومی و پرداخت، پایانه‌های فروشگاهی، سامانه‌های شرکتی و تجاری بر عهده بانک مرکزی می‌باشد.

ماده ۱۰- مشتری یا ذینفع می‌تواند با مراجعه به پایگاه اینترنتی شرکت به شرح پیوست پس از احراز هویت و پرداخت کارمزد مربوطه، حسب مورد نسبت به اخذ گزارش خلاصه امتیاز چک یا گزارش پیشرفته چک خود اقدام نمایند.

تبصره - شرکت موظف است پیش از ارائه گزارش خلاصه امتیاز چک به ذی نفع آن، ضمن استعلام شناسه صیادی چک، اطلاعات هویتی صادرکننده و اطلاعات هویتی ذینفع از بانک مرکزی، از هویت و ذی نفع بودن شخص متقاضی دریافت گزارش خلاصه امتیاز چک اطمینان حاصل نماید و در غیر این صورت با اعلام موضوع به وی، از ارائه گزارش درخواستی خودداری نماید.

ماده ۱۱- تا زمان ارائه و تایید الگو (مدل) تعیین و محاسبه سقف اعتبار مجاز چک کلیه اشخاص، صرفاً امتیاز اعتباری چک ایشان در گزارش های اعتباری چک درج و ارائه می گردد.

ماده ۱۲- گزارش اعتباری چک براساس اطلاعاتی تدوین و ارائه می گردد که تغییر پذیرند. از این رو گزارش های اعتباری چک دریافتی و اطلاعات مندرج در گزارش های مزبور صرفاً در همان لحظه اخذ گزارش از سامانه، معتبر می باشد. این موضوع باید در گزارش اعتباری چک درج گردد.

فصل سوم - نحوه محاسبه سقف اعتبار مجاز

ماده ۱۳- سقف اعتبار مجاز مشتری، متناسب با نتایج گزارش اعتباری چک و اطلاعات توان مالی وی در پنج سال اخیر بر مبنای الگو (مدل) ارائه شده در این زمینه توسط شرکت که به تایید هیات عامل بانک مرکزی رسیده است (پیوست)، محاسبه و پیش از ثبت چک به بانک و صادرکننده و همچنین در زمان دریافت چک به ذینفع اعلام و در سامانه اعمال می گردد.

ماده ۱۴- پس از اعمال کنترل سقف اعتبار مجاز در سامانه صیاد، مبلغ چک در هنگام صدور، نمی تواند بیشتر از مابه التفاوت سقف اعتبار مجاز و مانده چک های تسویه نشده مشتری باشد.

ماده ۱۵- در مورد حساب های مشترکی که هر یک از شرکای آن دارای حساب انفرادی نیز می باشند، به میزان چک های صادره از حساب مشترک ایشان به نسبت سهم الشرکه، از باقیمانده سقف اعتبار مجاز اشخاص مزبور در حساب انفرادی هر یک از شرکای حساب کسر می شود.

ماده ۱۶- سقف اعتبار مجاز مشتری براساس اطلاعاتی تدوین و ارائه می گردد که در لحظه تغییر پذیرند. از این رو ضروری است سقف اعتبار مجاز مشتری در لحظه درخواست صدور چک جدید محاسبه و به صورت سیستمی به مشتری و بانک اعلام گردد.

تبصره - سقف اعتبار مجاز باید پس از ثبت چک توسط مشتری و پیش از تایید آن به ذی نفع نیز اعلام گردد.

ماده ۱۷- تعیین سقف اعتبار مجاز مشتری صرفاً به معنی برآورد (تخمین) آستانه مجاز صدور چک قابل ثبت در سامانه صیاد بر اساس ضوابط و شاخص‌های مقرر در این شیوه‌نامه و الگو (مدل) ارائه شده بوده و به مفهوم تضمین کارسازی و وصول وجه چک صادره از سوی بانک نمی‌باشد.

ماده ۱۸- مفاد مواد (۱۶) و (۱۷) این شیوه‌نامه باید در سامانه‌های مرتبط با چک و چک الکترونیک به نحو مقتضی به ذینفع نمایش داده شود.

ماده ۱۹- سامانه صیاد از طریق ارتباط با شرکت، نسبت به محاسبه و نمایش سقف اعتبار مجاز صادرکننده به وی اقدام می‌نماید. بانک‌ها موظفند ضمن دریافت سقف اعتبار مجاز مشتری از سامانه صیاد، نسبت به نمایش آن به وی و ذینفع چک در سامانه‌های عملیاتی خود در این رابطه اقدام نمایند.

فصل چهارم - فرایند اعتراض به گزارش اعتباری چک

ماده ۲۰- وظیفه کنترل گزارش اعتباری چک به عهده مشتری می‌باشد و باید با اخذ گزارش اعتباری چک از بسترهای موجود، از صحت اطلاعات منعکس شده در آن اطمینان حاصل نمایند. بدیهی است در صورت هرگونه نقص در اطلاعات گزارش اعتباری چک، وظیفه ارائه اعتراض و پیگیری آن به عهده مشتری می‌باشد. این موضوع باید در متن گزارش اعتباری قید شود.

ماده ۲۱- نحوه ثبت و رسیدگی به اعتراض مشتری به گزارش اعتباری چک مطابق آیین‌نامه موضوع ردیف ۵-۵-۳ بند (ب) ماده (۲) قانون تامین مالی تولید و زیرساخت‌ها می‌باشد.

فصل پنجم - سایر الزامات

ماده ۲۲- الگو (مدل) ارائه شده توسط شرکت، شاخص‌های تاثیرگذار و ضرایب آن جهت محاسبه امتیاز اعتباری چک و سقف اعتبار مجاز در مواقع مقتضی براساس نتیجه ارزیابی صحت عملکرد الگو (مدل) توسط شرکت به روزرسانی خواهد شد. متعاقباً اصلاحات مقتضی حسب شرایط با به روزرسانی و تغییر در الگو (مدل) و یا اطلاعات استفاده شده در آن و ضرایب تاثیرشان صورت می‌پذیرد و پس از تصویب در هیات عامل بانک مرکزی به جای الگو (مدل) پیشین، عملیاتی می‌گردد. هدف از بازبینی، بهبود دقت و کارایی الگو (مدل) در ارزیابی امتیاز اعتباری چک و سقف اعتبار مجاز می‌باشد.

ماده ۲۳- ضوابط مربوط به کارمزد اخذ گزارش اعتباری چک اشخاص و محاسبه سقف اعتبار مجاز، متعاقباً توسط بانک مرکزی ابلاغ می‌گردد.

ماده ۲۴ - بانک مکلف است در زمان افتتاح حساب جاری و یا اعطای دسته چک جدید به مشتری، نسبت به اخذ رضایت نامه به شرح ذیل از وی اقدام نماید.

"بانک مجاز است اطلاعات مربوط به امتیاز چک مشتری را در اختیار ذینفعان چک های صادره قرار دهد و مشتری حق هرگونه اعتراضی را در این خصوص به صورت جزئی و کلی در حال و آینده را از خود سلب و ساقط می نماید."

تبصره - اخذ رضایت نامه موضوع این ماده، می بایست برای حساب های جاری افتتاح شده پیش از ابلاغ این شیوه نامه نیز از مشتریان اخذ گردد.

ماده ۲۵ - اطلاعات موجود در پایگاه داده اعتباری کشور که جهت تهیه گزارش اعتباری چک و تعیین سقف اعتبار مجاز مورد نیاز است، توسط بانک مرکزی در اختیار شرکت قرار می گیرد.

«شیوه نامه تعیین سقف اعتبار مجاز صدور چک» در (۲۵) ماده و (۵) تبصره در سی و هشتمین جلسه مورخ ۱۴۰۴/۰۶/۱۱ هیأت عالی بانک مرکزی به تصویب رسید.

***

پیوست:

- ۱- مدل (الگو) محاسبه امتیاز اعتباری چک اشخاص.
- ۲- مدل (الگو) محاسبه سقف اعتباری چک اشخاص.
- ۳- پایگاه اینترنتی شرکت و سامانه ثبت اعتراضات.

